

STUDIU DE CAZ

SLAPP-URILE ÎN ROMÂNIA

CENTER FOR
INDEPENDENT
JOURNALISM

Co-funded by
the European Union

Autor:

@ Centrul pentru Jurnalism Independent, România

Pentru informații suplimentare legate de această cercetare, vă rugăm să contactați autorii:

contact@cji.ro

DISCLAIMER

Acest raport a fost realizat pentru programul Pioneering anti-SLAPP Training for Freedom of Expression (PATFox). Proiectul PATFox a primit finanțare din partea Uniunii Europene în cadrul acordului de grant nr. 101051559.

Cu toate acestea, punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorului (autorilor) și nu le reflectă în mod necesar pe cele ale Uniunii Europene. Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Informații detaliate despre proiect pot fi găsite pe: <https://www.antislapp.eu/>

Cuprins

1.INTRODUCERE	3
Ce este SLAPP?	3
Contextul românesc	4
2. Primar vs. Presă	9
3. Impactul cazului și concluzii	21

1.INTRODUCERE

Ce este SLAPP?

Pe 17 mai 2022, Recomandarea (UE) 2022/758 a Comisiei din 27 aprilie 2022 privind protejarea jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului care se angajează în activități de participare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („procese strategice împotriva participării publice”) a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L138[1] (denumită în continuare „Recomandarea”).

Considerentele din preambulul recomandării subliniază rolul jurnaliștilor și al apărătorilor drepturilor omului în inițierea și desfășurarea dezbaterii publice, esențiale pentru promovarea societăților pluraliste și democratice, precum și necesitatea de a le oferi un mediu favorabil. Considerentul (7) al recomandării definește apărătorii drepturilor omului ca fiind *„persoanele sau organizațiile angajate în apărarea drepturilor fundamentale și a diverselor alte drepturi, inclusiv a drepturilor legate de mediu și de climă, a drepturilor femeilor, a drepturilor LGBTIQ, a drepturilor persoanelor cu origini rasiale sau etnice minoritare, a drepturilor muncii sau a libertăților religioase”*.

Conform considerentului (9) al recomandării, jurnaliștii și apărătorii drepturilor omului ar trebui să fie protejați împotriva SLAPP-urilor, iar procedurile judiciare considerate SLAPP-uri sunt *„fie proceduri vădit nefondate, fie proceduri complet sau parțial nefondate care conțin elemente de abuz care justifică presupunerea că scopul principal al procedurilor judiciare este de a împiedica, restricționa sau penaliza participarea publică”*. Criteriile pe baza cărora o acțiune se definește drept SLAPP sunt:

1. Caracterul disproporționat, excesiv sau nerezonabil al acțiunii sau al unei părți a acesteia.
2. Existența unor cereri multiple formulate de reclamant în legătură cu chestiuni similare.
3. Intimidarea, hărțuirea sau amenințările din partea reclamantului sau a reprezentanților acestuia înainte de inițierea procedurii judiciare.

[1] Recomandarea (UE) 2022/758 a Comisiei din 27 aprilie 2022 privind protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului care se angajează în activități de participare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („Procese strategice împotriva participării publice”)

Considerentul (10) al recomandării precizează că procedurile judiciare abuzive sunt în principal de natură civilă sau penală, dar pot lua, de asemenea, forma unor acțiuni de drept administrativ și că motivele acestora pot varia, nefiind, prin urmare, limitate la cazurile „clasice” de defăimare împotriva jurnaliștilor.

Pe lângă ținta și natura procedurilor, un alt element care trebuie luat în considerare pentru calificarea procedurilor drept SLAPP, chiar dacă nu este obligatoriu, este poziția inițiatorului acestora. Considerentul (11) al recomandării explică faptul că SLAPP-urile *„sunt adesea inițiate de persoane sau entități puternice (de exemplu, grupuri de lobby, corporații și instituții de stat) în încercarea de a reduce la tăcere dezbaterea publică” și „implică adesea un dezechilibru de putere între părți, reclamantul având o poziție mai puternică decât pârâțul, de exemplu, din punct de vedere financiar sau politic”.*

Contextul românesc

Aplicând definițiile anterior menționate la contextul românesc, se poate concluziona că mai multe tipuri de cazuri au potențialul de a fi SLAPP-uri. În multe cazuri, SLAPP-urile sunt cauze civile de apărare a reputației, intentate fie în temeiul dispozițiilor generale privind răspunderea civilă delictuală, fie în temeiul dispozițiilor speciale ale Codului civil privind protecția drepturilor subiective nepatrimoniale (dreptul la viață privată, dreptul la demnitate personală, dreptul la propria imagine, dreptul la protecția datelor cu caracter personal). Astfel de proceduri pot fi pe fond și/sau pentru măsuri temporare și au ca scop obținerea de daune morale sau materiale și/sau încetarea presupuselor încălcări ale drepturilor subiective nepatrimoniale. În practică, în multe cazuri, reclamantii urmăresc în mod special reducerea la tăcere a țintelor, solicitând instanțelor să le interzică acestora să mai facă declarații publice în ceea ce le privește. Astfel de pretenții sunt în mod evident abuzive, deoarece Codul civil interzice în mod expres interdicția unor viitoare manifestări ale libertății de exprimare, fie pe fond, fie ca măsură temporară.

Nu există statistici cu privire la numărul de cauze privind apărarea reputației în România, în general, deoarece astfel de cazuri sunt înregistrate de către instanțe în temeiul dispozițiilor generale privind răspunderea civilă delictuală, măsurilor provizorii etc. Prin urmare, este și mai dificil de estimat ce procent din aceste cazuri se încadrează în definiția SLAPP, dar pot fi identificate cazuri particulare. De exemplu, în 2017, o mare companie IT a inițiat o acțiune în răspundere civilă delictuală pentru daune aduse reputației comerciale împotriva unui reprezentant al unui ONG pentru drepturile omului care publica, de asemenea, un blog pe teme de interes public. Apărătorul drepturilor omului a publicat un scurt videoclip pe rețelele de socializare care arăta haosul hardware din centrul de date al Casei Naționale de Asigurări de Sănătate. Compania IT care avea contracte de achiziții publice de software cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate a fost menționată pe scurt în videoclip, printr-un fragment fotografiat dintr-un articol de presă publicat anterior. În instanță, compania a cerut ștergerea videoclipului, publicarea hotărârii judecătorești pe rețelele de socializare și în mediile online care au republicat videoclipul, precum și 225.000 de lei (aproximativ 49.500 de euro la data faptelor) drept despăgubiri. De asemenea, a solicitat 76.430 de lei (aproximativ 16.800 de euro la data faptelor) cu titlu de cheltuieli de judecată. Acțiunea în instanță a fost respinsă pe fond, acordându-se cheltuielile de judecată integrale pârâtului, iar compania nu a apelat hotărârea.[2]

Exemplele de procese civile împotriva participării publice nu se limitează la cazurile de defăimare. De exemplu, trei ONG-uri au inițiat litigii împotriva dezvoltatorilor unui proiect de construcții din București. Acestea au solicitat suspendarea și anularea autorizației de construire a proiectului, cauze care au fost în cele din urmă respinse de instanțele administrative, care au acordat cheltuieli de judecată pârâților. În vara anului 2022, unul dintre dezvoltatori a demarat procedurile de executare silită împotriva celor trei ONG-uri pentru cheltuielile de judecată și, deoarece creanțele nu au putut fi recuperate, a introdus imediat cereri în instanță pentru dizolvarea ONG-urilor pe baza

[2] [Sentința civilă nr.1918/15 decembrie 2017](#) a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

insolvabilității acestora; a susținut că ONG-urile nu dispun de fonduri pentru a acoperi cheltuielile de judecată, astfel încât pot introduce acțiuni în instanță nefondate împotriva dezvoltatorilor fără nicio consecință. Cererea de dizolvare a unuia dintre ONG-uri a fost admisă în timp foarte scurt deoarece ONG-ul nu a putut acoperi cheltuielile de judecată în valoare de 48.081,11 lei (aproximativ 9.800 euro).[3] Apărarea ONG-ului potrivit căruia procedura de dizolvare este abuzivă, fiind un mijloc de a-l pedepsi pentru că a acționat în interes public, a fost respinsă, la fel și apelul organizației.[4] În consecință, ONG-ul a fost dizolvat prin hotărâre judecătorească definitivă. Cererea împotriva celui de-al doilea ONG a fost, de asemenea, admisă pentru o datorie de 41.587,75 lei (aproximativ 8.450 de euro)[5], iar apelul este încă în curs de soluționare. Cauza împotriva celui de-al treilea ONG este încă în curs de soluționare în prima instanță.

În ceea ce privește procedurile penale, în România, insulta și calomnia nu mai sunt incriminate din 2007. Cu toate acestea, jurnaliștii au raportat că au fost hărțuiți pe baza altor dispoziții de drept penal, deși majoritatea cazurilor rămân neraportate, deoarece nu sunt publice în timpul urmăririi penale. Unul dintre cazurile recent semnalate privește un jurnalist local din Brăila, care a publicat o înregistrare video cu agresarea unui băiat de 17 ani de către un adult. Videoclipul, care a fost postat într-o publicație locală online, arată cum băiatul (a cărui identitate nu a fost dezvăluită și a cărui față a fost blurată) este umilit, iar apoi lăsat dezbrăcat pe un câmp. Articolul a dus la arestarea agresorului. . Cu toate acestea, imediat după arestarea făptașului, pe 13 februarie 2022, Biroul Teritorial Brăila al Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) a început urmărirea penală a jurnalistului și a publicației sale pentru pornografie infantilă și a percheziționat redacția și locuința părinților jurnalistului, confiscând telefoane și computere. Potrivit jurnalistului, procedura a fost o consecință a publicării de către acesta a unui editorial împotriva șefului poliției locale în decembrie 2021. A doua zi după publicare, un procuror de la DIICOT Brăila l-a contactat pe jurnalist pentru a-i reproșa editorialul.

[3] Încheierea din 28 septembrie 2022 a Judecătoriei Sectorului 3 București, disponibilă pe www.rejust.ro. .

[4] Decizia civilă nr. 3229 din 12 decembrie 2022 a Tribunalului București – Secția a III-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro.

[5] Încheierea civilă nr. 12973/2022 din 18 noiembrie 2022 a Judecătoriei Cluj Napoca, disponibilă pe www.rejust.ro.

Pe 29 noiembrie 2022, dosarul împotriva jurnalistului a fost clasat de Tribunalul Brăila, care a decis că fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege[6]. Trebuie precizat că, inițial, Biroul Teritorial Brăila al DIICOT a renunțat la urmărirea penală a jurnalistului, cu motivarea că nu există interes public pentru continuarea urmăririi penale, soluție desființată de Tribunalul Brăila – Secția Penală. Cazul a fost notificat pe Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și siguranța jurnaliștilor[7].

Mijloacele administrative, cum ar fi plângerile adresate Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, sunt folosite de asemenea pentru a exercita presiuni asupra jurnaliștilor. De exemplu, în noiembrie 2018, o publicație de investigații din România a publicat informații referitoare la conducătorul de atunci al unui partid politic și la legăturile de afaceri ale acestuia, pe baza unor documente primite de la o sursă. La o săptămână după publicare, la 8 noiembrie 2018, editorul publicației a primit o solicitare din partea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal din România, prin care i s-a cerut să comunice, printre altele, sursa informațiilor, ce alte informații deținea sau suportul informațiilor publicate, sub sancțiunea unei amenzi de 20 de milioane de euro[8]. După ce solicitarea a devenit publică și a stârnit îngrijorarea societății civile și a publicului, Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a emis un comunicat de presă în care a explicat că investigația a fost demarată în urma unei plângeri din partea unei persoane fizice.

Cazul prezentat în continuare este diferit de exemplele de mai sus, deoarece a implicat mai multe proceduri civile, penale și administrative ale aceluiași reclamant împotriva aceleiași ținte. Pe baza cercetărilor noastre și a rapoartelor publice, acesta este singurul caz de o asemenea amploare din România.

[6] [Încheierea din 29 noiembrie 2022 a Tribunalului Brăila, Secția penală](#), disponibilă pe www.rejust.ro.

[7] [Alerta nr. 60/2022](#)

[8] [Rise Project: Autoritatea pentru Protecția Datelor ne cere să dezvăluim sursele în cazul #TeleormanLeaks](#), Digi24, 8 noiembrie 2018

2. Primar vs. presă

Reclamantul din acțiunile prezentate mai jos este Daniel Băluță, un om politic, primar al sectorului 4 București și președinte al structurii locale a Partidului Social Democrat din același sector al Bucureștiului. Acesta a fost ales primar în 2016 și reales în 2020 pentru încă patru ani. Țintele procedurilor inițiate de primar sunt un ziar național, Libertatea, coordonatorul editorial al acestuia, Cătălin Tolontan, și mai mulți jurnaliști ai aceleiași publicații.

În timpul anului electoral 2020, între 8 iunie și 6 iulie, Libertatea a publicat mai multe articole despre legăturile dintre administrația locală și presupușii membri ai clanurilor interlope locale. Primul articol[9] a scos la iveală prietenia dintre șeful poliției locale, plasat în subordinea primarului, și liderul unui clan, documentată de o fotografie cu cei doi la piscina de la locuința celui din urmă. De asemenea, articolul arăta că șeful poliției locale era fiul șefului administrației domeniului public din același sector, considerat mână dreaptă a primarului. Articolul citează surse din interiorul administrației care indică faptul că administrația locală, poliția locală și mafia locală cooperează, precum și investigații de presă publicate anterior.

Un al doilea articol, din 17 iunie 2020, conține răspunsul șefului poliției locale, care include solicitarea de a elimina fotografia din articolul precedent. Articolul include, de asemenea, mai multe fotografii care documentează legăturile dintre poliția locală și banda criminală locală. Primarul este menționat doar pe scurt, în privința relației sale cu tatăl șefului poliției locale[10]. De asemenea, pe 17 iunie 2020, un alt articol informează cu privire la faptul că șeful administrației domeniului public, „mână dreaptă a primarului”, este urmărit penal pentru că a folosit diplome de studii false pentru a fi angajat în funcție[11].

[9] <https://www.libertatea.ro/stiri/goleac-baluta-mafia-sef-politia-locala-piscina-lider-clanul-sportivilor-3026825>

[10] <https://www.libertatea.ro/stiri/antonio-goleac-polita-locala-fotografii-interlopi-3041317>

[11] <https://www.libertatea.ro/stiri/seful-adp-sector-4-mana-dreapta-a-primarului-baluta-trimis-in-justitia-3037685>

Pe 24 iunie 2020, în urma declarațiilor publice ale primarului cu privire la scăderea ratei criminalității în sectorul pe care îl conduce, a fost publicat un alt articol care documentează legăturile dintre poliția locală și clanul local[12]. Pe 26 iunie 2020, este publicat un al cincilea articol privind articolele promoționale referitoare la activitatea primarului într-o publicație online care a atacat Libertatea[13]. Primarul este menționat doar ca subiect al articolelor în cauză.

Pe 6 iulie 2020, Libertatea a publicat alte două articole[14] bazate pe o anchetă privind proprietatea deținută de șeful administrației domeniului public pe o insulă grecească. Investigația s-a bazat pe muncă de teren în Grecia, inclusiv fotografii ale proprietății în cauză, cu scrumiere exterioare identice cu cele cumpărate pentru sectorul 4 din București și cu un autoturism înmatriculat de firma care prestează servicii de gestionare a deșeurilor în același sector, din care se descărcau materiale de construcție pe proprietate. Articolele conțin poziția primarului conform căreia nu are nicio legătură cu imobilul respectiv.

După ce primarul a fost reales în septembrie 2020, pe 2 decembrie 2020 a fost formulată o acțiune civilă în răspundere delictuală pentru cele 7 articole menționate mai sus împotriva Libertatea și a coordonatorului editorial al acesteia, Cătălin Tolontan. Daniel Băluță a susținut că a fost asociat cu infractori și mafioți, iar articolele reprezintă acuzații nefondate care i-au afectat demnitatea și reputația, inclusiv ca primar, precum și familia. A solicitat 100 de lei drept despăgubiri morale (aproximativ 20 de euro), ștergerea articolelor și obligația de a publica decizia instanței după ce aceasta va deveni definitivă. Dezbaterile au avut loc la 16 aprilie 2021, iar instanța a amânat pronunțarea[15].

[12] <https://www.libertatea.ro/stiri/seful-adp-sector-4-mana-dreapta-a-primarului-baluta-trimis-in-judecata-3037685>

[13] <https://www.libertatea.ro/stiri/cum-au-devenit-interlopjii-lui-bebino-membri-psd-ai-lui-baluta-si-apoi-politisti-locali-3044397>

[14] <https://www.libertatea.ro/stiri/site-silviu-manastire-apara-clanurile-sector-4-3048499> și <https://www.libertatea.ro/stiri/sector-4-scrumiere-tigarere-vila-grecia-goleac-baluta-3056919>

[15] https://portal.just.ro/300/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000000572660&id_inst=300

Aceleași șapte articole au făcut obiectul unei plângeri din 4 ianuarie 2021, în fața Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, pentru discriminare împotriva unui primar. Plângerea a fost comunicată pentru formularea unui punct de vedere în februarie 2021. Cauza a fost audiată în septembrie 2021, iar o hotărâre în favoarea jurnaliștilor și a libertății de exprimare a fost emisă pe 8 decembrie 2021[16] și comunicată în mai 2022. Aceasta nu a fost atacată în fața instanțelor de judecată.

În același timp, pe 15 martie 2021, o altă publicație, Newsweek România, a publicat un articol despre o procedură de achiziție publică a primăriei sectorului 4[17], bazată în mare parte pe informații din proceduri judiciare existente. Primarul este menționat doar pe scurt ca fiind cel care administrează primăria în expresii de genul „primăria condusă de Daniel Băluță”. A doua zi, Libertatea a republicat articolul din Newsweek. De asemenea, a încercat să extindă subiectul, solicitând informații suplimentare de la primărie, dar în lipsa unui răspuns la cererea de informații, articolul se limitează la a cita Newsweek[18].

Așa cum a rezultat ulterior, la data de 30 martie 2021, în baza publicării celor două articole din 15 și 16 martie 2021, Daniel Băluță, în calitate de primar al Sectorului 4 al municipiului București, a depus o plângere penală la Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) pentru constituirea unui grup infracțional organizat și șantaj. În plângerea penală au fost indicați ca făptuitori autorii celor două articole și Cătălin Tolontan, precum și reprezentanții firmelor care contestaseră procedurile de achiziții publice. Mihai Toma, jurnalistul de la Libertatea care a semnat articolul din 16 martie 2021, și Cătălin Tolontan au fost citați la DIICOT în calitate de martori pe 20 mai 2021. Aceștia au fost așteptați de mai multe televiziuni de știri în fața DIICOT, iar în timp ce se desfășurau audierile, citarea lor a fost prezentată ca breaking news în transmisiuni în direct. În timp ce audierile încă se desfășurau, extrase

[16] [Decizia nr. 851 din 8 decembrie 2021, disponibilă pe www.cncd.ro](#)

[17] <https://www.libertatea.ro/stiri/cum-au-devenit-interlopilor-lui-bebino-membri-psd-ai-lui-baluta-si-apoi-politisti-locali-3044397>

[18] <https://www.libertatea.ro/stiri/cum-se-lupta-primaria-condusa-de-daniel-baluta-sa-inscrie-un-singur-competitor-la-licitatia-pentru-un-contract-de-276-milioane-de-lei-3452707>

din plângerea penală au fost publicate în presă[19]. Lui Cătălin Tolontan i-a fost impusă de către procuror obligația de a nu comunica public despre faptele din plângere timp o lună, ceea ce i-a îngreunat combaterea campaniei de denigrare. Ulterior, a fost emisă o alertă de nivel 1 pe Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și siguranța jurnaliștilor[20]. Cazul a fost menționat, de asemenea, în Raportul privind statul de drept din 2021 al Comisiei Europene[21] și în rapoartele ONG-urilor din domeniul mass-media, precum Reporterii fără frontiere și Active Watch[22], sau Centrul pentru Jurnalism Independent[23].

Pe 24 mai 2021, s-a pronunțat și sentința în acțiunea în răspundere delictuală introdusă în decembrie 2020. Instanța a admis acțiunea lui Daniel Băluță în totalitate, dispunând inclusiv ștergerea tuturor celor șapte articole[24]. Acest lucru a dat naștere unui alt set de articole împotriva Libertatea și a lui Cătălin Tolontan, fie imediat[25], fie după redactarea sentinței[26]. Sentința a fost atacată cu apel și ulterior schimbată în totalitate de Tribunalul București la 7 februarie 2022[27]. Tribunalul a constatat că articolele priveau probleme de interes public și că aveau o bază factuală suficientă. Recursul formulat de primar a fost respins pe 23 martie 2023[28].

În ceea ce privește dosarul penal, DIICOT a clasat dosarul privind acuzația de constituire a unui grup infracțional organizat la data de 7 iunie 2021, constatând că fapta nu există, și a disjuns și declinat plângerea privind șantajul la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 4 București, competent material pentru cercetarea acestei infracțiuni. Daniel Băluță a contestat soluția DIICOT de clasare la procurorul șef al DIICOT și apoi la Tribunalul București Secția Penală, care a menținut soluția de clasare la 20 octombrie 2021[29], prin decizie definitivă. Dosarul de șantaj a fost declinat din nou către Direcția Națională Anticorupție, care l-a audiat pe Cătălin Tolontan în calitate de martor la data de 22 iulie 2021[30].

[19] <https://www.gandul.ro/dezvaluiri/primarul-daniel-baluta-plangere-impotriva-lui-catalin-tolontan-si-altor-patru-jurnalisti-exista-suspiciuni-rezonabile-ca-au-acceptat-promisiuni-foloase-necuenite-19632867>

[20] Alerta nr. 103/2021

[21] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0700>

[22] <https://activewatch.ro/articole/romania-intr-o-scrisoare-deschisa-reporteri-fara-frontiere-si-activewatch-denunta-presiuni-judiciare/>

[23] <https://cji.ro/wp-content/uploads/2021/06/Jurnalismul-in-2021.-O-cursa-cu-obstacole-si-cu-tot-mai-putini-castigatori-raport.pdf>

[24] Sentința civilă nr. 5589 din 24 mai 2021 a Judecătoria Sectorului 2 a Municipiului București, disponibilă pe www.rejust.ro

[25] https://www.realitatea.net/stiri/politica/catalin-tolontan-obligat-sa-stearga-articole-despre-daniel-baluta_60ac7bd28ac126418b6ce912

[26] <https://www.capital.ro/motivare-in-cazul-procesului-baluta-tolontan-de-ce-trebuie-sterse-articolele-document.html>

[27] Decizia civilă nr. 262 din 7 februarie 2022 a Tribunalului București – Secția a III-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[28] https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=3000000000572660&id_inst=2

[29] Încheierea din 20 octombrie 2021 a Tribunalului București – Secția I penală, disponibilă pe www.rejust.ro

[30] <https://www.libertatea.ro/stiri/catalin-tolontan-audiat-ca-martor-timp-de-14-minute-la-dna-e-aceiasi-plangere-a-primarului-baluta-pe-care-diicot-a-clasat-o-3659294>

La o dată ulterioară, dosarul a fost, de asemenea, clasat, însă de această dată soluția nu a fost comunicată jurnaliștilor. De pe portalul instanțelor de judecată rezultă că Daniel Băluță a atacat și această soluție de clasare în fața instanței de judecată, plângerea sa fiind respinsă la 12 mai 2022[31].

Plângerea penală nu a fost singura procedură pornită în urma articolului publicat de Libertatea pe 16 martie 2021. Chiar în ziua în care DIICOT a decis clasarea dosarului, 7 iunie 2021, Daniel Băluță a depus o acțiune în răspundere civilă delictuală la instanță[32] și o plângere pentru discriminare la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Primarul a avut aceleași pretenții ca și în procesul civil anterior: 100 de lei cu titlu de despăgubiri morale (aproximativ 20 de euro), ștergerea articolelor și obligația de a publica decizia instanței după ce aceasta devine definitivă. În toate procedurile civile care vor fi detaliate în continuare, pretențiile au fost aceleași. Acțiunea inițiată la 7 iunie 2021 a fost respinsă de către Judecătoria Sectorului 2 din București la 17 decembrie 2021[33]. În decembrie 2022, primarul a formulat apel, care a fost respins de Tribunalul București la 24 octombrie 2023, decizia nefiind încă redactată, pentru ca reclamantul să fie încă în termen pentru a formula un eventual recurs[34]. În ceea ce privește plângerea de discriminare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a respins-o la 31 august 2022[35]. Hotărârea nu a fost atacată în instanță.

Plângerea penală împotriva coordonatorului editorial al ziarului Libertatea a făcut obiectul mai multor articole de denunțare a campaniei de hărțuire și denigrare, publicate de diverși autori în mai-iunie 2021 în același ziar. Pentru aceste articole, la 10 iunie 2021, Daniel Băluță a depus o altă plângere pentru discriminare la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, respinsă la 16 martie 2022[36]. Hotărârea a fost atacată la Curtea de Apel București – Secția a IX-a contencios administrativ și fiscal, unde dosarul a fost suspendat pentru neîndeplinirea, de către reclamant, a unor obligații stabilite de instanță[37].

[31] Încheierea din 12 mai 2022 a Tribunalului București – Secția I penală, disponibilă pe www.rejust.ro

[32] https://portal.just.ro/300/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000000589535&id_inst=300

[33] Sentința civilă nr. 13845 din 17 decembrie 2021 a Judecătoria Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[34] https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000000589535&id_inst=3

[35] Hotărârea nr. 500 din 31 august 2022 a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, disponibilă pe www.cncd.ro

[36] Hotărârea nr. 176 din 16 martie 2022 a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, disponibilă pe www.cncd.ro

[37] https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=200000000408839&id_inst=2

Pe 16 iunie 2021, Cătălin Tolontan a publicat un editorial în Libertatea despre riscurile ca banii pe care România urmează să îi primească de la Comisia Europeană, în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență, să alimenteze corupția, din cauza insuficienței mecanismelor democratice de control[38]. Daniel Băluță este menționat o dată într-o listă de persoane care nu înțeleg astfel de mecanisme. Mențiunea s-a bazat pe interesul manifestat de primar în administrarea unor astfel de fonduri și pe istoricul său recent cu presa. Editorialul a fost publicat și pe blogul jurnalistului, așa cum sunt toate editorialele sale[39]. Drept urmare, Cătălin Tolontan a fost dat în judecată pe 6 iulie 2021, dar numai pentru articolul de pe blogul său. Acțiunea a fost respinsă de către Judecătoria Sectorului 2 București la 10 februarie 2022[40]. Apelul a fost respins de Tribunalul București, decizia fiind definitivă[41].

După ce decizia DIICOT de clasare a dosarului penal a fost comunicată celor doi jurnaliști, iar obligația de confidențialitate impusă lui Cătălin Tolontan s-a încheiat, acesta a publicat, pe 22 iunie 2021, un editorial în Libertatea în care a informat publicul cu privire la conținutul deciziei DIICOT[42]. În editorial, acțiunile primarului sunt considerate o formă de intimidare a jurnaliștilor, opinie pentru care Daniel Băluță a inițiat o altă acțiune în răspundere delictuală împotriva Libertatea și a lui Cătălin Tolontan pe 6 iulie 2021. Cauza a fost respinsă de către Judecătoria Sectorului 2 București la 24 martie 2022[43], iar recursul împotriva acestei decizii a fost anulat de către Tribunalul București – Secția a V-a Civilă pe 9 noiembrie 2022[44], decizia fiind definitivă. În același timp, pentru același articol, la 12 iulie 2021, Daniel Băluță a depus o cerere de măsuri provizorii prin care a solicitat ca articolul să fie șters și ca Libertatea și Cătălin Tolontan să nu mai publice alte articole până la soluționarea acțiunii pe fond. Cererea a fost respinsă ca neîntemeiată în primă instanță la 21 iulie 2021[45].

[38] <https://www.libertatea.ro/opinii/riscul-ca-pnrr-sa-alimenteze-coruptia-uniunea-europeana-nu-e-un-bancomat-de-la-care-poti-retrage-bani-fara-nicio-regula-3603711>

[39] <https://www.tolo.ro/2021/06/16/riscul-ca-pnrr-sa-alimenteze-coruptia-uniunea-europeana-nu-e-un-bancomat-de-la-care-poti-retrage-bani-fara-nicio-regula/>

[40] Sentința civilă nr. 1204 din 10 februarie 2022 a Judecătoria Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[41] Decizia Civilă nr. 938 din 29 Martie 2023 a Tribunalului București – Secția a V-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[42] <https://www.libertatea.ro/opinii/diicot-recunoaste-ca-primarul-baluta-nu-a-indicat-in-concret-vreo-minima-conexiune-impotriva-ziaristilor-si-a-clasat-dosarul-3612887>

[43] Sentința civilă nr. 3088 din 24 martie 2022 a Judecătoria Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[44] Decizia civilă nr. 2732 din 9 noiembrie 2022 a Tribunalului București – Secția a V-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[45] Sentința civilă nr. 8269 din 21 iulie 2021 a Judecătoria Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

Sentința a fost atacată cu apel de către primar, dar și de Libertatea și Cătălin Tolontan, care au susținut că o cerere de a nu mai publica alte articole ar trebui respinsă ca inadmisibilă în conformitate cu legislația română, nu ca neîntemeiată. Tribunalul București – Secția a IV-a Civilă a respins apelul primarului și a admis apelul publicației și al jurnalistului la 20 septembrie 2021[46].

Pe 25 iunie 2021, Libertatea a publicat un articol în care informa că Daniel Băluță a dat în judecată un fost consilier local al sectorului 4 din București pentru o postare critică pe Facebook[47]. În articol se menționa faptul că postarea în cauză se referea la o problemă semnalată și de Libertatea pe 7 iulie 2020[48]. În material erau menționate și procesele lui Daniel Băluță împotriva Libertatea. Pentru acest articol din 25 iunie 2021, Daniel Băluță a introdus o nouă acțiune în răspundere civilă delictuală împotriva publicației, a lui Cătălin Tolontan și a autorului articolului, Răzvan Luțac, la 4 august 2021[49]. Cazul a fost respins de către Judecătoria Sectorului 2 București la 24 noiembrie 2021[50], iar apelul împotriva acestei hotărâri a fost, de asemenea, respins de către Tribunalul București – Secția a IV-a civilă la 17 iunie 2022[51]. Primarul nu a formulat un recurs; prin urmare, respingerea acțiunii este definitivă. Trebuie remarcat faptul că acțiunea civilă împotriva fostului consilier a fost, de asemenea, respinsă de către Judecătoria Sectorului 4 București la 5 octombrie 2021[52] și în apel, de Tribunalul București, la 19 aprilie 2022[53]. În acest caz, Daniel Băluță a formulat un recurs respins de Curtea de Apel București la 25 septembrie 2023[54].

Pe 28 iulie 2021, Libertatea publica un articol referitor la evacuarea unui liceu din sectorul 4 al Bucureștiului (Colegiul Național „Mihai Eminescu”) și la inexistența vreunor lucrări un an mai târziu[55]. Articolul prezintă situația, citează diverse părți implicate, profesori,

[46]Decizia civilă nr. 2214 din 20 septembrie 2021 a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[47]<https://www.libertatea.ro/stiri/primarul-baluta-a-dat-in-judecata-un-fost-consilier-local-pentru-o-postare-pe-facebook-ce-a-zis-useristul-3617698>

[48]<https://www.libertatea.ro/stiri/baluta-goleac-3057710>

[49]https://portal.just.ro/300/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000000594974&id_inst=300

[50]Sentința civilă nr. 12659 din 24 noiembrie 2021 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[51]Decizia civilă nr. 1536 din 17 iunie 2022 a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[52]Sentința civilă nr. 13594 din 5 octombrie 2021 a Judecătoriei Sectorului 4 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[53]Decizia civilă nr. 969 din 19 aprilie 2022 a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[54]https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=400000000492972&id_inst=2

[55]<https://www.libertatea.ro/stiri/primaria-sectorului-4-colegiul-mihai-eminescu-evacuat-lucrari-consolidare-3667796>

părinți, răspunsul scris al primăriei și leagă situația de cea de la un alt liceu din sectorul 4 (Colegiu Național „Gheorghe Șincai”) care s-a opus evacuării și s-a luptat, inclusiv în instanță, cu primăria, subiect abordat în detaliu de publicație timp de aproximativ un an. Primarul este citat cu diverse declarații publice anterioare privind situația liceului. Articolul a dus la două seturi de acțiuni civile intentate de Daniel Băluță împotriva Libertatea, a lui Cătălin Tolontan și a autoarei articolului, Cristina Radu, tot pe 4 august 2021: pe de o parte, a depus o acțiune pe fond, pe de altă parte, a depus o cerere de ordonanță președințială prin care a solicitat ca articolul să fie înlăturat până când se va decide asupra acțiunii pe fond. În esență, primarul a reclamat faptul că răspunsul primăriei nu a fost inclus ca atare în articol și că acesta ar fi trebuit să fie redactat în alt mod. A indicat 10 puncte în care consideră că informația ar fi trebuit să fie scrisă diferit. Cererea de ordonanță președințială a fost respinsă în primă instanță de către Judecătoria Sectorului 2 București la 24 august 2021[56], iar în apel, de către Tribunalul București, la 15 noiembrie 2021[57]. Acțiunea pe fond a fost respinsă în primă instanță de către Judecătoria Sectorului 2 București la 31 ianuarie 2022[58], și în apel la 16 decembrie 2022[59]. Decizia din apel este definitivă, nefiind atacată cu recurs.

La 2 august 2021, Libertatea a publicat un interviu cu directorul unui liceu (Colegiu Național „Gheorghe Șincai”) în care acesta a explicat de ce a refuzat să evacueze clădirea așa cum a cerut Primăria sectorului 4, care dorea să facă lucrări de consolidare[60]. Conflictul dintre primărie și liceu a fost mediatizat pe larg pe parcursul anului 2021, publicația informând despre diversele proceduri, inclusiv în instanță, și despre diversele luări de poziție și explicații, inclusiv cele care au fost în favoarea Primăriei sectorului 4. Între 21 februarie 2021 și 19 august 2021, au mai fost publicate alte 8 articole și interviuri. În baza interviului din 2 august 2021, la data de 5 august 2021, Sectorul 4 al

[56]Sentința civilă nr. 8603 din 24 august 2021 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[57]Decizia civilă nr. 2890 din 15 noiembrie 2021 a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[58]Sentința civilă nr. 809 din 31 ianuarie 2022 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[59]Decizia civilă nr. 3109 din 16 decembrie 2022 a Tribunalului București – Secția a V-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[60]<https://www.libertatea.ro/stiri/interviu-de-ce-refuza-directorul-colegiului-gheorghe-sincai-predarea-cladirii-vom-cere-in-proces-o-expertiza-de-risc-seismic-impartiala-3673487>

reprezentat de Daniel Băluță, a depus două acțiuni: una pe fond și o cerere de ordonanță președințială, cu scopul de a obliga Libertatea să publice o poziție a primăriei de sector care să corecteze interviul. Acțiunile au fost îndreptate împotriva Libertatea, a lui Cătălin Tolontan, a jurnalistei care îi ia interviu directorului liceului, Cristina Radu, dar și împotriva directorului însuși. La 8 septembrie 2021, Judecătoria Sectorului 2 București a admis cererea de ordonanță președințială și a impus publicarea poziției, în baza prevederilor legii audiovizualului privind dreptul la replică, neaplicabile presei scrise[61]. Cererea împotriva directorului a fost respinsă pentru lipsa calității procesuale. Tribunalul București a admis apelul împotriva hotărârii și, la 12 noiembrie 2021, a decis că cererea de ordonanță președințială este inadmisibilă, deoarece publicarea nu este o măsură provizorie, nu poate fi admisă fără o examinare a fondului cauzei, iar măsura este disproporționată, deoarece primăria dispune de mijloace proprii pentru a-și comunica poziția, fără a impune unei publicații acest lucru[62]. Pe fond, acțiunea a fost respinsă de către Judecătoria Sectorului 2 București la 30 martie 2022[63], iar apelul, de Tribunalul București, pe 7 iunie 2023[64]. Recursul formulat de Sectorul 4 al Municipiului București se află pe rolul Curții de Apel București, primul termen de judecată fiind pe 25 ianuarie 2024[65].

După ce a aflat de pe portalul instanțelor de judecată că la 5 august 2021 au fost depuse cinci noi acțiuni în instanță, fie de către Daniel Băluță, fie de către Sectorul 4 al Municipiului București, Libertatea a publicat a doua zi un articol în care informa despre aceste acțiuni[66]. Articolul a fost promovat pe pagina de Facebook a lui Cătălin Tolontan, așa cum sunt promovate mai multe articole Libertatea în fiecare zi. Într-un răspuns la un comentariu al unui cititor, Cătălin Tolontan și-a exprimat opinia că hărțuirea judiciară a primarului are ca scop diminuarea controlului opiniei publice, care, într-o societate democratică, se face de către public împreună cu mass-media. Comentariul a dus la o nouă

[61] Sentința civilă nr. 8973 din 8 septembrie 2021, a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[62] Decizia civilă nr. 2940 din 12 noiembrie 2021 a Tribunalului București – Secția a V-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[63] Sentința civilă nr. 3351 din 30 martie 2022 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[64] Decizia civilă nr. 1759 din 7 iunie 2023 a Tribunalului București – Secția a V-a Civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[65] https://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30000000000595063&id_inst=2

[66] <https://www.libertatea.ro/stiri/daniel-baluta-a-introdus-cinci-noi-actiuni-in-justitie-impotriva-jurnalistilor-si-a-directorului-colegiului-sincai-3680860>

acțiune în răspundere civilă delictuală, formulată de Daniel Băluță împotriva lui Cătălin Tolontan pe 18 august 2021. Cererea a fost respinsă în primă instanță de către Judecătoria Sectorului 2 București la 22 decembrie 2021[67] și în apel, de către Tribunalul București, la 24 octombrie 2022[68]. Nu a fost formulat recurs, prin urmare, decizia este definitivă.

La 10 august 2021, după ce cererea de ordonanță președințială a Sectorului 4 a fost comunicată către Libertatea, Cătălin Tolontan a publicat un editorial[69], informând asupra conținutului acesteia (doriința administrației locale de a rescrie un interviu) și asupra stadiului procedurilor anterioare, în special asupra respingerii cererii de ordonanță președințială care viza împiedicarea publicării de articole despre primar. Această opinie a dus la o altă acțiune în răspundere civilă delictuală, depusă la 18 august 2021 împotriva editorului Libertatea și a lui Cătălin Tolontan. Acțiunea a fost respinsă în primă instanță de către Judecătoria Sectorului 2 București, la 20 decembrie 2021[70], și în apel, de către Tribunalul București, la 21 iunie 2022[71]. Decizia de apel a rămas definitivă, nefiind atacată cu recurs.

Pe 22 august 2021, Libertatea a publicat un reportaj foto, care se întinde pe mai bine de 6 luni, cu privire la o dubă abandonată în sectorul 4 din București. Articolul începe prin a cita o declarație publică a lui Daniel Băluță privind acțiunile administrației pentru a scăpa străzile de mașinile abandonate și arată cum, timp de mai bine de 6 luni, duba a rămas abandonată în stradă, fiind reînnoite doar notificările din parbrizul acesteia. Pentru acest articol, la 1 septembrie 2021, Daniel Băluță a mai depus o plângere pentru defăimare, care a fost respinsă de către Judecătoria Sectorului 2 București la 18 februarie 2022[72]. Apelul formulat împotriva acestei hotărâri a fost respins de Tribunalul București la 23 octombrie 2023, hotărârea nefiind redactată[73].

[67]Sentința civilă nr. 14189 din 22 decembrie 2021 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[68]Decizia civilă nr. 2681 din 24 octombrie 2022 a Tribunalului București – Secția a III-a civilă, disponibilă pe www.rejust.ro

[69]<https://www.libertatea.ro/opinii/refuzat-in-primul-caz-de-judecatori-primarul-baluta-cere-eliminarea-unui-alt-articol-si-arata-instantei-cum-ar-trebui-rescrisa-investigatia-jurnalistica-3684235>

[70]Sentința civilă nr. 13937 din 20 decembrie 2021 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[71]Decizia civilă nr. 1564 din 21 iunie 2022 a Tribunalului București – Secția a IV-a civilă

[72]Sentința civilă nr. 1631 din 18 februarie 2022 a Judecătoriei Sectorului 2 București, disponibilă pe www.rejust.ro

[73]https://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=3000000000597172&id_inst=3

Trebuie remarcat faptul că, în 2020-2021, Daniel Băluță a depus mai multe acțiuni civile sau plângeri de discriminare împotriva altor persoane sau entități: jurnaliști de la Newsweek, adversari politici locali, un ONG de mediu și reprezentantul acestuia. Până în prezent, toate aceste acțiuni au fost, de asemenea, respinse de instanțe. În niciunul dintre aceste cazuri, numărul acțiunilor și intensitatea hărțuirii nu s-au apropiat de cea împotriva Libertatea și a lui Cătălin Tolontan. Așa cum acesta din urmă a subliniat într-un editorial publicat pe 4 noiembrie 2021[74], în care menționează că numai în noiembrie 2021 erau programate opt înfățișări în instanță, scopul unui asemenea număr de dosare a fost acela de a bloca redacția și de a încetini fluxul de știri către public.

3. Impactul cazului și concluzii

Acțiunile repetate inițiate de primarul Daniel Băluță împotriva Libertatea și a jurnaliștilor săi se încadrează cu ușurință în definiția SLAPP din mai multe puncte de vedere: numărul nerezonabil de cereri pentru chestiuni mărunte, nesemnificative, multiplele demersuri inițiate pentru același articol, intimidarea printr-o campanie de denigrare bazată pe o plângere penală fără temei, poziția părților.

Libertatea este o instituție de presă importantă, care a reușit să facă față numărului mare de acțiuni pornite împotriva sa și a jurnaliștilor săi într-o perioadă foarte scurtă de timp, cu un răspuns juridic pe măsură. Din același motiv, a putut să scrie despre ceea ce se întâmpla cu riscul de a fi subiectul unor noi proceduri împotriva sa. Strategia lui Daniel Băluță pare să se fi schimbat odată ce plângerea penală nu a decurs așa cum se dorea și numărul de acțiuni a crescut pentru a contracara presa negativă. În special, a inițiat proceduri pentru a combate acuzația SLAPP împotriva sa.

[74] <https://www.libertatea.ro/opinii/cum-arata-agenda-unor-jurnalisti-de-investigatie-cu-termenele-de-judecata-din-procesele-intentate-de-politicieni-3818051>

Se poate argumenta că atacul asupra unei mari instituții de presă și a unor jurnaliști cunoscuți a făcut parte din strategia de reducere la tăcere a criticilor și a presei în general deoarece nicio redacție mică nu ar fi putut face față efortului de a lupta în atâtea proceduri simultane. Este greu de evaluat eficiența campaniei SLAPP a lui Daniel Băluță din această perspectivă, de reducere a vocilor critice cu privire la activitatea sa ca primar în mass-media și în societate în general. Deși este evident că el s-a oprit din a iniția diverse proceduri împotriva criticilor (mass-media, politicieni, activiști), nu este clar că nu a făcut acest lucru pentru că strategia anterioară a fost ineficientă sau pentru că, dimpotrivă, și-a atins scopul.

Raportările independente privind cazul SLAPP, mențiunile din Raportul Comisiei Europene din 2021 privind statul de drept și alerta de pe Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și siguranța jurnaliștilor este posibil să fi contribuit la creșterea costurilor de imagine ale campaniei SLAPP și, prin urmare, la diminuarea eficienței acesteia.